

Verklaring van Korpschef Erik Akerboom met betrekking tot de uitkomsten van het oriënterend onderzoek naar de doelmatigheid en verantwoording van de bestedingen van de Centrale Ondernemingsraad van de Nationale Politie.

Den Haag, 1 november 2016, 13.00 uur.

Aanleiding

Op 15 juni jongstleden heb ik de afdeling Veiligheid, Integriteit en Klachten van het Politiedienstencentrum opdracht gegeven een oriënterend onderzoek te starten naar de doelmatigheid en verantwoording van de bestedingen van de Centrale Ondernemingsraad, de COR. Ik wilde weten of de aanhoudende signalen over verspilling en onregelmatigheden omtrent de bestedingen van de COR op waarheid berustten en of er aanleiding was voor disciplinair of strafrechtelijk onderzoek.

Oriënterend Onderzoek

Het gaat hier dus om een oriënterend onderzoek: een eerste scan, als basis voor mogelijk vervolgonderzoek. Dat onderzoek is nu afgerond. Ik zou het onderzoeksrapport graag op dit moment openbaar maken, maar dat gaat helaas niet. Informatie uit het oriënterend onderzoek vormde voor mij in juli al aanleiding tot het instellen van een disciplinair onderzoek, in augustus tot een tweede disciplinair onderzoek en in oktober tot het doen van aangifte van mogelijke strafbare feiten. Het belang van deze lopende onderzoeken verhindert dat ik de tekst van het oriënterend onderzoek nu met u deel. Zodra dat wel mogelijk is, zal ik het rapport zo volledig mogelijk openbaar maken.

Het publieke belang van deze kwestie en het aanzien van de centrale medezeggenschap en van het korps zijn zo belangrijk, dat ik op dit moment al wel een aantal bevindingen uit het onderzoek met u wil delen, evenals de door mij getrokken conclusies.

Voordat ik inga op de inhoud van het rapport, wil ik benadrukken dat medezeggenschap een belangrijke rol vervult in ons korps.

Een goed functionerende medezeggenschap bevordert het nemen van kwalitatief goede en gedragen besluiten door de leiding van het korps. Om deze rol te kunnen vervullen, maakt de centrale medezeggenschap kosten voor vergaderingen, ondersteuning, advies en ook voor maaltijden en bindingsactiviteiten. Medezeggenschap doet daarnaast vaak een extra beroep op de inzet en betrokkenheid van medewerkers, en daar horen passende faciliteiten bij.

Inhoud van het onderzoeksrapport

Uit het oriënterend onderzoek trek ik echter de conclusie dat de bestedingen van de COR in de onderzochte periode (van 2013 tot medio juni 2016) in aanzienlijke mate ondoelmatig waren. Het keuzep proces voor bestedingen was niet transparant, de uitgaven waren in toenemende mate disproportioneel, en de verantwoording over de uitgaven was onzorgvuldig en onvolledig.

Ik geef een paar voorbeelden.

De voormalige voorzitter, het dagelijks bestuur en de COR hebben vaak en tegen hoge kosten vergaderingen en bijeenkomsten gehad in een aantal horecagelegenheden, vooral in Almere. Hier geldt: de leden van de COR komen uit heel Nederland en leggen vaak lange afstanden af. Het is begrijpelijk dat zij dan een lunch of maaltijd aangeboden krijgen. Maar bij het zien van de rekeningen ontstaat het beeld dat de maatvoering in de loop der tijd is zoekgeraakt: er zijn hoge kosten gemaakt. Er is niet of nauwelijks gebruik gemaakt van politielocaties. Als dat wel zou zijn gebeurd zou dat de kosten aanzienlijk hebben verlaagd.

De COR heeft ook veel geld uitgegeven aan speciale bijeenkomsten zoals heisessies, teambuildings en feesten. Wederom: een kerstborrel of een vergadering op een inspirerende locatie kan beslist nuttig zijn. Maar hier liepen de kosten in toenemende mate uit de hand. Dieptepunt was de maand december 2015, toen drie feestelijke bijeenkomsten werden georganiseerd op locaties die niet passen bij de functie en uitstraling van de COR.

Een evenement met een beperkt aantal deelnemers en hun partners in één van de duurste hotels van Amsterdam, met daarbij een diner, optredens van diverse artiesten en een overnachting met champagneontbijt, is buiten proporties. Deze evenementen waren doelmatig noch doeltreffend: ze hebben geleid tot schaamte en conflict in plaats van teamgeest en inhoudelijke verdieping.

Dan de externe inhuur. Het is normaal dat de COR zich, indien noodzakelijk, laat ondersteunen door externe adviseurs en dienstverleners. De materie waarover de COR moet adviseren is immers complex. Maar ik constateer dat van een te groot deel van de inhuur nut en noodzaak onduidelijk is en een brede afweging ontbreekt. Een sprekend voorbeeld is de herhaaldelijke inhuur van een imagocoach en de daaraan gekoppelde aanschaf van kostuums en andere kleding. Bovendien blijkt uit het onderzoek dat een opvallend deel van de ingehuurde dienstverleners afkomstig is uit Almere en onderdeel uitmaakt van het persoonlijk netwerk van de voormalige voorzitter.

Tot slot de verantwoording van de uitgaven en de creditcardbetalingen. Tot op heden blijkt een deel van de onderzochte bestedingen niet goed onderbouwd en ontbreken er regelmatig specificaties en offertes. Bovendien heeft de voorzitter geen sluitende verantwoording kunnen overleggen voor de met zijn creditkaart gedane uitgaven en opnames in 2016. Dit bemoeilijkt de beoordeling van de doelmatigheid van de bestedingen en maakt nader onderzoek noodzakelijk.

Conclusie en consequenties

Ik herhaal de conclusie die ik uit het onderzoek trek: er was sprake van ondoelmatige en in toenemende mate disproportionele uitgaven. Het keuzep proces was niet transparant, de onderbouwing en verantwoording van de uitgaven zijn onzorgvuldig en onvolledig. Er is geld verspild en dat heeft de reputatie van de COR en het korps beschadigd. Deze conclusie stemt mij treurig en beschaamd.

De vraag is hoe dit heeft kunnen gebeuren. Ik zie daarin twee rode draden:

1. een solistisch optreden en onvoldoende verantwoordelijkheidsbesef van de voormalig voorzitter, in combinatie met onvoldoende tegenspraak binnen de COR;
2. een gebrekkig toezicht door verantwoordelijken binnen het korps.

Ik ga op beide in.

Solistisch optreden, onvoldoende tegenspraak

Ten aanzien van de rol van de voormalig voorzitter van de COR merk ik op dat een aanzienlijk deel van de betwistbare uitgaven door hem alleen, en dus zonder redelijk overleg met anderen, is gedaan of geïnitieerd. Uit het onderzoek is gebleken dat hij betrokkenheid en bemoeienis van anderen juist bij herhaling van de hand wees. De voormalig voorzitter beschouwde de besteding van het budget als zijn exclusieve bevoegdheid en wilde slechts verantwoording afleggen aan de (voormalig) korpschef. Hij leek daarmee de andere leden van COR uit te sluiten. Deze handelswijze is er in belangrijke mate de oorzaak van dat de uitgaven zo uit de hand konden lopen. Nader onderzoek moet uitwijzen in hoeverre hier sprake is van plichtsverzuim of strafbare feiten.

Het handelen van de voormalig voorzitter vond plaats in een context van onvoldoende tegenspraak binnen de COR. Want hoewel de leden als collectief verantwoordelijkheid dragen voor hun financiën, is daar in de praktijk weinig invulling aan gegeven. Er ontstond weliswaar in de loop van de tijd steeds meer ongemak over de aard en omvang van de uitgaven, maar slechts weinigen hebben geprotesteerd of op een andere manier actie ondernomen. Daardoor kon het solistische optreden van de voormalige voorzitter te lang voortduren.

Ik merk daarbij op dat een aantal leden van de COR zich in de loop van de tijd steeds kritischer is gaan opstellen, en dat hun indringende vragen mede aanleiding zijn geweest voor mijn beslissing om een onderzoek te gelasten. Het is aan de individuele leden zelf om kritisch te reflecteren op de rol die zij hebben gespeeld. Ook het herstel van het vertrouwen in de COR als instituut is aan de COR zelf. Vanwege het belang van een hoogwaardige medezeggenschap voor het korps, zal ik als korpschef

doen wat in mijn mogelijkheden ligt om dit proces te ondersteunen. De dialoog daarover is al gestart.

De tweede rode draad betreft het gebrekkig toezicht door verantwoordelijken binnen het korps.

Gebrekkig toezicht

De financiën van de COR zijn gedurende de gehele onderzochte periode problematisch geweest. Van een ordelijk proces van begroten, besteden en verantwoorden is eigenlijk nooit sprake geweest. Bovendien waren er jaar na jaar overschrijdingen van de toch al forse toegekende budgetten. Dit valt deels te verklaren door het feit dat de COR en het korps als geheel in een fase van opbouw zaten. Systemen en procedures moesten nog volledig worden ingericht. Nieuwe taken en rollen moesten worden ingevuld en ingeregeld. Maar ook met inachtneming van deze omstandigheden heeft het toezicht door de verantwoordelijken binnen het korps op de uitgaven van de COR aantoonbaar niet goed gefunctioneerd. Er werd wel gewaarschuwd, maar niet doorgepakt. Mede daardoor konden de problemen ontstaan en hebben ze zich te lang kunnen voortzetten.

Het korps heeft daarmee onvoldoende de professionaliteit betracht die verwacht mag worden. De medezeggenschap moet de ruimte hebben om, soms juist onafhankelijk van de bestuurder, uitgaven te doen. Dat zit besloten in het wezen van de medezeggenschap. Maar dat moet wel gepaard gaan met een volwassen systeem en een kritische blik, gericht op verantwoording en toezicht.

Ik heb de procedures, taken en rollen rondom het proces van begroten, besteden en verantwoorden van de COR op een aantal belangrijke punten aangepast of aangescherpt. Maar om herhaling te voorkomen is het ook nodig dat veel meer dan nu wordt gereflecteerd op het eigen functioneren en elkaar de maat nemen. En dat begint wat mij betreft met een kritisch reflectie op de wijze waarop, rond de bestedingen van de COR, procedures zijn uitgevoerd, en taken en rollen zijn ingevuld. Dat onderzoek zal ik ter hand nemen.

Ik heb de minister inmiddels op de hoogte gesteld van de bevindingen uit het oriënterend onderzoek. Het is aan hem om een oordeel te vormen over mijn voorganger. Hij zal de Tweede Kamer daarover zo spoedig mogelijk informeren.

Ik dank u voor uw aandacht.